

Proa

MARCO POLO

El llibre de les meravelles

A cura de MANUEL FORCANO
i FRANCESCO ARDOLINO

MARCO POLO

EL LLIBRE DE LES MERAVELLES

LA DESCRIPCIÓ DEL MÓN

Traducció del text integral
establert per A.-C. Moule i Paul Pelliot

Traducció i introduccions
de Manuel Forcano

Pròleg i epíleg
de Francesco Ardolino

Proa

La traducció d'aquesta obra ha rebut un ajut
de la Institució de les Lletres Catalanes.

Amb la col·laboració de

Primera edició amb el títol *La descripció del món*: 2009
Primera edició amb el títol *El llibre de les meravelles*: juny del 2025

Títol original francès: *Le devisement du monde. Le livre des merveilles*

© de la traducció i les introduccions, 2009 Manuel Forcano Aparicio
© del pròleg i l'epíleg, 2009 Francesco Ardolino

Cartografia: Ídem, SL

Drets exclusius en llengua catalana:

Raval Edicions, SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-10488-31-1

Dipòsit Legal: B. 9.149-2025

Composició: Víctor Igual, SL

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema
de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors
perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o
escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web
www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts
amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

AQUÍ COMENÇA LA INTRODUCCIÓ D'AQUEST
LLIBRE QUE ES DIU
«LA DESCRIPCIÓ DEL MÓN»

Senyors, emperadors i reis, ducs i marquesos, comtes, cavallers i burgesos, i tots aquells que vulgueu conèixer les diverses races dels homes i la varietat de les diferents regions del món i ser informats de llurs usatges i costums, prengueu aquest llibre i feu-lo llegir; car hi trobareu totes les grandíssimes meravelles i diversitats de la Gran i la Petita Armènia, de Pèrsia, de Turquia, dels Tàrtars i de l'Índia, així com de manta altres províncies de l'Àsia Mitjana i d'una part d'Europa quan hom va a l'encalç del Gregal, del Llevant i de la Tramuntana. Així us les contarà el nostre llibre en clar i bon ordre, tal com misser Marco Polo, ciutadà savi i noble de Venècia, les descriu puix que ell les ha vistes amb els seus ulls.

Sens dubte aquí hi ha algunes coses que ell no ha vist, però les ha sabudes d'homes dignes de ser creguts i citats. És per això que presentarem les coses vistes com a vistes i les coses que li han explicat com a explicades, de tal manera que el nostre llibre sigui sincer i veritable sense cap mentida, i que els seus mots no puguin ser titllats de faules.

Qui en faci lectura o l'escolti haurà de creure-se'l, ja que tot el que s'hi diu és ver. Jo us puc ben dir que Nostre Senyor modelà Adam, el nostre primer pare, i Eva amb les seves mans i d'aleshores ençà no hi ha hagut ni Cristià, ni Sarraí, ni Pagà, ni Tàrtar, ni Indi, ni cap altre home de la classe que sigui, que hagi vist, conegut o estudiat tantes coses en les diverses parts del món, ni tan grans meravelles, com l'esmentat misser Marco Polo; cap d'altre no ha fet tants viatges com ell ni ha tingut tantes ocasions de veure i de comprendre; per la seva vida hom entén i jutja que a aquest noble ciutadà l'anima un esperit just i excel·lent, ja que fou tingut sempre en alta estima per prínceps i senyors. Per això hom va dir que fóra una gran desgràcia si

ell no posava per escrit totes les grans meravelles que va veure o va acceptar per veres, de tal manera que les altres persones que ni les han vistes ni les han conegudes pas, les sàpiguen gràcies a aquest llibre. A més a més, us faré saber que ell sojornà en aquelles diferents regions i províncies uns bons vint-i-sis anys sencers, des de l'inici de la seva joventut fins a l'edat de quaranta anys.

Després, quan es trobava a la presó de Gènova a conseqüència de la guerra, com que no li agradava estar ociós, va pensar que podia escriure l'esmentat llibre per a plaer dels lectors. No va prendre notes sinó de poques coses de les quals té encara memòria avui dia; és molt poc si ho comparem amb la vasta relació, gairebé infinita, que hauria pogut escriure si hagués cregut possible tornar a les nostres regions; però com que considerarà que li fóra impossible deixar d'estar al servei del Gran Khan, rei dels Tàrtars, anotà solament alguns detalls en les seves tauletes. Ara, però, ha demanat d'escriure totes aquestes coses en bon ordre a misser Rustichello, ciutadà de Pisa que compartia amb ell la mateixa presó a Gènova, l'any 1298 després de la naixença de Nostre Senyor i Mestre Jesucrist.

I l'ha dividit en tres parts.

II

COM MISSER NICCOLÒ I MISSER MATTEO PARTIREN DE CONSTANTINOBLE A CERCAR FORTUNA PEL MÓN

Tingueu per cert que en temps en què Balduí¹ era emperador a Constantinoble i en què misser Ponte de Venècia governava Cons-

1. És Balduí II (1238-1261), el darrer dels emperadors llatins de Constantinoble imposats per la força pels cavallers croats de la quarta croada i els venecians a partir de la presa de la capital bizantina el 1204. El 1261 va ser destronat pels bizantins, els quals recuperaren les regnes del seu imperi que, fins aleshores, governaven els representants de la república de Venècia.

tantinoble en nom del poder ducal de Venècia, en l'any mil dos-cents cinquanta-dos, dos nobles ciutadans de Venècia, misser Niccolò Polo, pare de misser Marco, i misser Matteo Polo,² germà de misser Niccolò, que es trobaven al port de Venècia, decidiren d'embarcar-se en una de llurs naus carregada de mercaderies variades i precioses. Anant a tota vela, vogaren per la mar profunda i, amb un bon vent, i amb la guia de Déu, guanyaren Constantinoble amb el vaixell i les mercaderies. Nobles, savis i amatents, de ben segur que ho eren. Després de sojornar amb èxit en aquesta ciutat durant un cert temps, es reuniren i acordaren que volien anar a la Gran mar amb llur càrrega per així augmentar llurs guanys i beneficis. Aleshores compraren moltes joies de gran valor i bellesa i se les endugueren de Constantinoble en una nau i, tot fent via a la Gran Mar, van atènyer Soldània.³

III

COM MISSEr NICCOLÒ I MISSEr MATTEO PARTIREN DE SOLDÀNIA

Quan hagueren sojornat un temps a Soldània, i s'adonaren que no podien esperar res més d'aquella ciutat, reflexionaren i decidiren anar-se'n encara més lluny. Què us diré? Partiren de Soldània i, cama ací cama allà de llurs cavalls, emprengueren la ruta. Cavalcaren molt sense passar per cap aventura digna d'esment fins que arribaren a la cort d'un gran rei tàrtar que nomia Berka Khan,⁴

2. Segons Marcello Ciccuto, Matteo és anomenat per error Maffeo. Les causes són la confusió gràfica entre *t* i *f* en els manuscrits francesos i la pronúncia bizantina.

3. El trajecte va de la mar Negra a la factoria comercial veneciana a la península de Crimea, l'actual Sudak, on el germà gran de Niccolò i Matteo, l'anomenat Marco el Vell, que estava instal·lat a Constantinoble, tenia oficina oberta.

4. Sobirà de l'Horda d'Or (1257-1266).

senyor d'una part de la Tartària i que es trobava aleshores entre les ciutats de Bulgara i Sarà.⁵ Aquest Berka Khan, en saber de l'arribada dels nostres dos llatins, desitjà de veure'ls: durant l'audiència, en saber-los homes ferms, féu grans honors a misser Niccolò i a misser Matteo i s'alegrà d'allò més de llur vinguda. Els dos germans, en veure que li abellien, li daren totes les joies que havien dut des de Constantinoble, en consideració a la seva grandesa i cortesia. Berka les acceptà de bon grat i li plagueren a cor què vols cor què desitges. Com un veritable bon senyor, féu lliurar-los a canvi més de dos cops el valor de les joies i perquè les venguessin els envià a diversos llocs on ho feren d'allò més bé.

Els dos germans, després de romandre tot un any en terres de Berka, volgueren tornar a Venècia, però aleshores esclatà una guerra de les més violentes entre Berka i Ulau Khan,⁶ senyor dels Tàrtars de Llevant. S'escometeren l'un contra l'altre amb totes llurs forces i es combateren amb fúria: hi hagué grans pèrdues tant en un bàndol com en l'altre, però finalment Ulau s'imposà a Berka. El seu exèrcit caigué en el més gran desconcert i Ulau conquerí el seu país. A causa d'aquesta guerra i aquest enfrontament, els camins no eren gens segurs: ningú no podia viatjar sense ser capturat; el perill planava precisament sobre la ruta per la qual ells havien vingut, així que només podien sinó anar cap endavant. Llavors els dos germans es digueren: «Com que no podem tornar a Constantinoble amb les nostres mercaderies,

5. La primera és l'antiga capital del poble dels Búlgars del Volga: situada a uns cent quilòmetres al sud de l'actual Kazan, va ser la residència d'estiu dels sobirans mongols de l'Horda d'Or. Els sobirans mongols –els Khans– van bastir algunes ciutats al curs inferior del riu com Sarà Batu i Sarà Berka, per bé que sovint els abellia perpetuar els seus costums nòmades i vivien amb la cort de manera itinerant. Aquesta Sarà fou fundada per Batu Batu (1227-1255), primer sobirà de l'Horda d'Or, vers el 1250 i era la residència d'hivern de la seva cort.

6. Es tracta d'Hulagu, primer sobirà ilkhanida (1216-1265) que va entaular una guerra amb BERKA a causa de la conversió a l'islam d'aquest darrer. El conflicte, dirimit entre 1262 i 1263, no va aportar a Hulagu gaires bons resultats per bé que començà guanyant.

avancem doncs per la ruta de Llevant i voltegem el reialme de Berka per camins desconeguts. Així podrem tornar a Venècia per una altra via». Feren doncs els preparatius, s'acomiadaren de Berka i partiren per via segura vers una ciutat que nomia Ucaca,⁷ a l'extrem del reialme del Senyor de Ponent. Després partiren d'Ucaca, travessaren el riu Tigris⁸ i s'endinsaren en un desert que creuaren en disset jornades. Durant la travessa no trobaren cap vila, només alguns Tàrtars amb llurs tendes que vivien allà amb llurs animals.

IV

COM ELS DOS GERMANS TRAVESSAREN UN DESERT I FEREN ENTRADA A LA CIUTAT DE BUKHARA

Quan hagueren passat aquell desert, arribaren a una ciutat anomenada Bukhara, molt noble i gran.⁹ La província també s'anomena Bukhara. El rei tenia per nom Barak.¹⁰ Aquesta ciutat era la millor de tot Pèrsia. Un cop arribats en aquesta ciutat, els dos germans no pogueren anar ni més endavant ni tornar enrere a causa de la guerra entre els Tàrtars. És per això que sojornaren a Bukhara durant tres anys.

Mentre vivien allà, es restablí la pau entre els Tàrtars. Poc

7. És l'actual Ukek, ciutat situada prop de l'actual ciutat de Saratov, a la riba dreta del Volga.

8. El Tigris se solia confondre amb altres rius. En aquest cas es tracta del Volga.

9. Avui dins les fronteres d'Uzbekistan.

10. Va ser sobirà del reialme de la Transoxiana de la línia de Txagatai (1266-1271). Els germans Polo no podien haver trobat Barak com a sobirà a Bukhara durant el seu primer sojorn a la ciutat el 1265, però sí quan hi tornaren un any més tard, el 1266.

temps més tard féu acte de presència un magistrat enviat com a missatger d'Ulau, Senyor de Llevant, i que anava a veure el Gran Senyor, el Senyor de tots els tàrtars que habitava l'extrem de la terra entre el Llevant i el Gregal i que nomia Kublai Khan.¹¹ Quan el missatger va saber que allà es trobaven dos llatins, i va veure que misser Niccolò i misser Matteo parlaven perfectament la llengua tàrtara, se'n sorprengué i se n'alegrà, puix que mai no havia vist cap llatí en aquelles contrades. Després de conversar amb ells i de descobrir llurs bones maneres, digué als dos germans: «Senyors, si em feu cas, en traureu un gran profit i un gran honor». Els dos germans li digueren que, si hi havia res que ells poguessin fer, ho farien a mans besades. I el missatger els va dir: «Senyors, jo us dic que el Gran Senyor dels Tàrtars no ha vist mai cap llatí i té moltes ganes i voluntat de conèixer-ne. Per això mateix, si volguéssiu venir amb mi fins a la seva presència, us asseguro que essent com sou homes nobles i savis, us rebrà amb els braços oberts, farà el bo i millor per vosaltres i us farà feliços. Li abellirà d'allò més sentir de les vostres boques les noves i la situació del vostre país, car ell és un senyor de gran poder i sempre deleja saber i aprendre coses noves. Si veniu amb mi sereu tothora sans i estalvis, cap malànima no us empaitarà ni heu de témer cap atac en contra vostra mentre m'acompanyeu».

V

COM ELS DOS GERMANS FEREN CAS DEL MISSATGER DEL GRAN KHAN

Quan els dos germans hagueren escoltat tot el que el missatger els havia dit, se'n complagueren a tot plaer i, veient que no podien

11. Kublai Khan (1259-1294), el Gran Khan dels mongols i fundador de la dinastia Yuan a la Xina.

pas tornar a llur país sense grans dificultats, com a homes valents que eren no els espantà pas el llarg viatge que tenien per davant. Decidiren d'anar amb ell i li digueren que l'acompanyarien amb molt de gust, cosa de la qual l'altre s'alegrà a bastament. Així doncs, deixaren aquella ciutat encomanant-se a la guarda de Déu, emprengueren camí amb aquest missatger i marxaren durant un any sencer vers el Llevant, després giraren vers la Tramuntana i també vers el Gregal abans d'atènyer l'indret on es trobava el Gran Senyor.¹² La raó per la qual perllongaren durant tant de temps el viatge fou la neu i els rius i els torrents sortits de mare: hagueren d'esperar que es fonguessin les neus i que els cabals dels rius desbordats decreixessin. Bo i cavalcant trobaren grans meravelles i diverses coses que ara no us explicarem pas aquí, ja que misser Marco, fill de misser Niccolò, que també va veure totes aquestes coses, us les contarà clarament més endavant en el curs d'aquest llibre.

VI

COM ELS DOS GERMANS ARRIBAREN DAVANT EL GRAN KHAN

Quan els dos germans, misser Niccolò i misser Matteo, arribaren i els presentaren al Gran Senyor dels Tàrtars anomenat Kublai, que respirava la més gran bondat, aquest els va rebre honorablement i els oferí una gran festa i gaubança. Estava molt content de llur arribada, com algú que mai no ha vist cap llatí, ja que en la seva època els homes del sol ponent no havien estat mai al seu país. I els va demanar moltes coses sobre els països del sol ponent:

12. Aquestes indicacions mostren una ruta que passa pel nord de les Muntanyes Tian-Xan en lloc de creuar el Pamir i fer camí al llarg dels deserts del Taklimakan i el Gobi, com serà el cas del segon viatge.

en primer lloc, sobre els Emperadors dels Romans, i com mantenen llurs senyories i països en justícia, i com actuen quan tenen grans afers, i com van a la guerra, i com són llurs ambaixades, i totes llurs altres accions i condicions. I després els demanà sobre els altres reis i els prínceps cristians i sobre tots els altres barons i llur grandesa, llurs costums i llur puixança.

VII

COM EL GRAN KHAN DEMANÀ ALS DOS GERMANS SOBRE ELS ASSUMPTES DELS CRISTIANS

I tot seguit els demanà amb gran interès sobre el Successor dels Apòstols, i sobre els Cardenals, i sobre la Fe i els altres fets de l'Església Romana, així com sobre els usatges i costums dels llatins. I els dos germans, misser Niccolò i misser Matteo li digueren pas a pas tota la veritat de cada cosa, en bon ordre i congruència, com a homes prudents que eren i que coneixien la llengua dels Tàrtars, que és el tàrtar. Per això foren molt preuats al Senyor a qui abellia enormement conversar amb ells per aprendre les coses del sol ponent, i sovint els demanava que compareguessin al seu davant.

VIII

COM EL GRAN KHAN ENVIA ELS DOS GERMANS COM A MISSATGERS A L'APÒSTOL DE ROMA

I quan el Gran Senyor, ço és, el senyor de tots els senyors, que nomena Kublai Khan, i que era rei i senyor de tots els Tàrtars del món i de totes les províncies i reialmes i regions de la major part de l'Orient, que no és sinó la major part de la Terra, hagué sentit tots

els fets i les gestes dels llatins tal com els dos germans li havien relatat destrament i amb art, quedà a bastament complagut. I en el seu cor pensà i es prometé a ell mateix que un dia havia d'enviar-los com a missatgers davant l'Apòstol. Primer volgué conèixer l'opinió dels seus barons sobre aquest punt. I quan els seus barons es reuniren en consell, els va dir que desitjava enviar missatgers seus al senyor Papa dels Cristians, i els esmentats barons tots a una declararen que ho trobaven bé. Aleshores cridà els germans i amb mots amables els pregà d'anar en ambaixada davant el senyor Papa amb un dels seus barons. Ells li respongueren sàviament que eren a punt i disposats a fer allò que ell els manés com si fos llur sobirà. «Tot i que –li amollaren– ja fa molt de temps que vam deixar aquells països i no sabem absolutament res d'allò que pot haver-hi succeït o canviat, perquè la situació dels països pot haver esdevingut una altra i ens fa por que aleshores no puguem complir la vostra ordre; tanmateix, estem disposats a fer tot el que calgui per complir allò que ens maneu, i us prometem de tornar vora vostre, amb l'ajuda de la gràcia de Déu, tan aviat com puguem».

Aleshores el Gran Senyor, un cop escoltat el que els dos germans li havien dit, féu venir un dels seus barons anomenat Cogotai i el comminà a preparar-se perquè anés a visitar l'Apòstol amb els dos germans. I aquest baró va dir-li: «Senyor, jo sóc el vostre home i estic disposat a complir de bon grat el vostre mandat». Aleshores segellà cartes perquè els seus prínceps vassalls poguessin veure i honorar els esmentats ambaixadors. Immediatament després d'això, el Gran Senyor féu escriure les seves cartes i privilegi en llengua turca per a l'Apòstol. Les lliurà als dos germans i al seu baró i els amollà el que havien de dir a l'Apòstol de part seva. Sapigueu que en la lletra i en l'ambaixada ja es deien les coses que els manava de comunicar a l'Apòstol, i que ara sentireu. Dins la lletra demanava a l'Apòstol de fer-li arribar fins a cent homes savis per ensenyar la religió i la doctrina cristianes, i que també fossin mestres en les set arts i fossin capaços d'ensenyar-les al seu poble, d'argumentar hàbilment i de demostrar amb clare-

dat, a ell, als idòlatres, i a la resta de classes de gent sotmesa a les seves lleis, que llur religió era una falsia i que tots els ídols que tenien i adoraven en llurs cases i tallers no eren sinó coses diabòliques. Que també sabessin demostrar a les clares i amb raons que la fe i la religió cristianes eren millors que llurs creences, així com que eren més veritables que no pas totes les altres religions. I que si aquests cent homes de fe¹³ ho aconseguien, ell i tots els seus potentats esdevindrien vassalls de l'Església.

Un cop hagué acabat l'esmentada carta, el Gran Senyor, amb mots pietosos, encarregà als dos germans de dur-li una mica de l'oli de la llàntia que cremava davant el sepulcre de Déu a Jerusalem.¹⁴ Els digué que sentia envers ell la més gran devoció, car situava Crist entre els déus sants i per aquesta raó li professava tan alta veneració. Ells li prometeren de portar-li'n una mica quan tornessin. Fou de la manera que acabau d'escoltar com s'organitzà l'ambaixada que el Gran Senyor envià a l'Apòstol per mitjà dels seus tres missatgers, el baró tàrtar i els dos germans, misser Niccolò Polo i misser Matteo Polo.

IX

COM EL GRAN KHAN DÓNA ALS DOS GERMANS LA TAULETA D'OR DE COMANDAMENT

Quan el Gran Senyor hagué encarregat als dos germans i al seu baró tota l'ambaixada que enviava a l'Apòstol, féu que els donessin una tauleta d'or gravada amb el segell reial i signada segons era costum al seu Estat. A la tauleta es deia que els tres missatgers eren missatgers del Gran Khan i que, en totes les places fortes per

13. Una altra tradició manuscrita rebaixa el nombre a «sis homes savis».

14. A l'oli del sepulcre de Crist se li atribuïen poders miraculosos, i ja des del segle VII els missioners armenis establerts a l'Orient el comercialitzaven.

on passessin, tots els governadors dels països sotmesos a la seva llei havien de fornir-los, sota pena de caure en desgràcia, de l'allotjament que els fos de menester, de les naus, dels cavalls i dels homes per escortar-los d'un país a l'altre, i de totes les altres coses que ells poguessin desitjar per a llur viatge, talment com ells farien per la seva persona en el cas que passés per allà. I quan aquests tres missatgers, misser Niccolò, misser Matteo i l'altre, van estar a punt i disposaven a pler de tot allò que els calia, s'acomiadaren del Gran Senyor, després muntaren llurs cavalls i van emprendre el camí, anant d'un país a l'altre amb les cartes i la tauleta d'or. Quan van haver cavalcats junts durant algun temps i complert vint jornades de marxa, el baró tàrtar Cogotai, que anava amb els dos germans, va emmalaltir greument i no va poder continuar el viatge. Va quedar-se en una ciutat anomenada Alau.¹⁵ Quan misser Niccolò i misser Matteo veieren llur company molt malalt, i que la malura que tenia li impedia de continuar cavalcant, després d'alguns dies els va semblar que el millor era de deixar-lo allà. Així doncs, tant per llur voluntat com per l'opinió de molts altres, el deixaren i emprengueren de nou el camí per continuar llur viatge. I jo us dic que arreu on arribaren van ser rebuts amb totes les atencions, honorats i servits de tot allò que necessitaven i demanaven. Gràcies a la tauleta d'or que tenien en senyal de l'autoritat del Gran Senyor, els foren atorgats escortes, i què més us diré? Van cavalcar tant dia rere dia que arribaren sans i estalvis a Laias,¹⁶ una ciutat costanera de la Petita Armènia. I us ben dic que l'esforç per atènyer-la des del país on era el Gran Khan

15. Ciutat no identificada, el nom de la qual podria ser un error del copista o del traductor.

16. Actualment és el port de Payas, vilatge costaner del Golf d'Alexandreta, al sud de Turquia. Antigament aquest port pertanyia al reialme de la Petita Armènia, un estat sorgit de les croades i aleshores vassall dels mongols ilkhànides de Pèrsia. Era, doncs, l'única sortida a la Mediterrània per territori sota autoritat mongola. L'aliança cristianomongola va permetre als germans POLO arribar a la mar per Armènia, ja que les costes de Síria es trobaven en poder dels musulmans.

fou de tres anys sencers. I això fou així perquè no sempre van poder cavalcar a causa del mal temps, del gran fred, de les neus i del glaç, de les grans pluges que a voltes els caigueren al damunt i dels rius desbordats que trobaren a molts llocs i que no pogueren travessar, i també per culpa de les dificultats de la ruta, que foren la causa perquè guanyessin Laias tan tard.

X

COM ELS DOS GERMANS ARRIBAREN A LA CIUTAT D'ACRE

I des de Laias, on arribaren i sojornaren només un poc, prengueren un vaixell i anaren per mar fins a Acre,¹⁷ després de molts dies, a mitjan del mes d'abril de l'any 1269 de l'encarnació de Jesucrist. I heus aquí que misser l'Apòstol havia mort. Quan misser Niccolò i misser Matteo saberen que l'Apòstol que havia tingut per nom Papa Climent IV era mort ja feia molt de temps, s'entristiren de valent.¹⁸ Anaren a veure un clergue savi, legat d'aquest papa per a l'Església de Roma en tot el reialme d'Egipte i que havia vingut a Acre de camí als Llocs Sants. Era un home d'una gran autoritat i influència, i nomia Teald, de la família dels Visconti de Plasència.¹⁹ Li parlaren de l'ambaixada amb què el Gran Khan, senyor dels

17. Sant Joan d'Acre, avui Ako, a Israel. Va ser el darrer bastió dels croats a Terra Santa abans de la seva desfeta definitiva el 1291.

18. El papa Climent IV, després de només tres anys de papat i de no haver habitat mai a Roma, va morir a Viterbo el 29 de novembre de 1268. Havia estat escollit papa el 1265 quan els dos germans Polo es trobaven ja a l'Àsia Central, i per tant no el podien haver conegut abans, per la qual cosa la seva tristor se'ns fa sospitosa, si no fos per no poder complir immediatament l'ambaixada que Kublai Khan els havia encarregat.

19. Teald Visconti de Plasència arribaria a ser papa de Roma del 1271 al 1276 amb el nom de Gregori X.

Tàrtars, els enviava a l'Apòstol. I quan el legat hagué escoltat tot allò que li explicaren els dos germans que venien d'un país tan llunyà, ell se'n meravellà i li abellí d'allò més. Fou del parer que aquesta ambaixada, sens dubte, seria de gran profit i un gran honor per a la cristiandat. I digué als dos germans missatgers: «Senyors, ja sabeu i prou que ho heu vist, que l'Apòstol és mort; ara bé, pel que sia caldrà esperar que n'escullin un altre. I quan hi hagi un papa, aleshores podreu dur a terme la vostra ambaixada». Els dos germans, en veure que el legat parlava amb seny i que ells no podrien complir l'ambaixada fins que no hi hagués un nou papa, li digueren que així ho farien, i que mentre esperaven que nomenessin un Apòstol, volien anar fins a Venècia per tornar a casa. Immediatament s'acomiadaren de l'esmentat Teald, s'embarcaren en un vaixell, sortiren d'Acre i arribaren a Negrepont.²⁰ Des de Negrepont s'embarcaren en una nau i navegaren fins que guanyaren Venècia, on havien de sojornar mentre el nou Sobirà Pontífex no fos entronitzat. Quan arribaren a Venècia, misser Niccolò va trobar que la seva dona, que havia deixat embarassada quan ell se n'havia anat de Venècia, era morta i havia estat enterrada i li havia deixat un fill de quinze anys que nomia Marco i a qui misser Niccolò mai no havia vist, ja que va néixer quan ell ja havia deixat Venècia. D'aquest Marco és de qui parla aquest llibre, el mateix que tant ha vist i ha estudiat en aquest món i que ha escrit aquest llibre, tal com serà dit més endavant. Amb tot, l'elecció del Sobirà Pontífex trigava tant a resoldre's que els dos germans, els esmentats misser Niccolò i misser Matteo, romangueren a Venècia prop de dos anys a l'espera que hi hagués un Apòstol. Durant aquest temps, misser Niccolò es maridà de nou i deixà la seva dona esperant un fill.

20. Negrepont (Negroponte) és el nom italià de l'illa d'Eubea, a Grècia, aleshores plaça forta veneciana en terres bizantines.